

1960. 29/2

Askolassa kysyttiin matkalle läh-
tijältä: Menethö kaupunkiin vai
Helsingiin? Helsingiin oli mat-
kaa 80 km, Porvooseen n. 20 km.
Porvoonmatkoja sattui ainakin
~~kerran~~ noin 2-3 kertaa kuussa,
Helsingin matkoja 3-4 kertaa
vuodessa.

Väitti matkoja ei turhan läh-
den tehty. Helsingin matkalla me-
ni aikaa kaksi päivää. Piti läh-
teä ja aamulla 3-4seuduissa.

Titi ajella vaivan kävellen.
Tilla kuorma, vaikkei suuri.
kaan oli päällä. Juokku ajelu
ei juuri voinut tulla kyyssi-
mylaseen menomatkalla
kuin poikkeustapauksissa,
Alamäärä.
Hevoset olivat heikkoja ja aivan
laihaja, kylkiluut usein olivat
näkyvissä. Tällaisilla hevosilla
oli jankun verran uskalletta
lähteä niin pitkälle matkalle.
Eivät ne sentään matkalla tietäkseni
väsyneet. Se olisivin ollut surkeata.

publ. 2
Agad

josta a
kahla tu
Toinen
rin m
ota ja
Toinen
miltyn
koina
man,
kilomet
Matka
kilo 2-
pitkä.

pub. 2291 2291
Agadir'in järjestysluogo ^{1/3 1960-} Kuvella 3,5

Matka siis alkoi Nietaan Yrjasta,
josta alkumatka voitun suorittaa
kahla tietä ainakin kesäisen aikaan.
Toinen tie, joka alkoi aivan ^{Yrjin} Kama-
rin nurkalta ja kulki Kyttäpellan
ohi ja Yhtälän ^{Yri-} ohitse Tyyskän ohi.
Toinen tie ^{alkoi myös givan samasta kohdasta} ms. alatie. Se meni Pohjais-
niityn kautta. Tätä tietä on viime ai-
koina ruvettu käyttämään yhä enem-
män, vaikkakin se pidentää ^{matkan} (tietä) lähes
kilometriä.

Matkalle lähdettiin aikaiseen, sinä
klo 2-3 aikaan ^{v.p.}, sillä alihan matka
pitkä.

Menimme ala- tai yläkaute,
niin ensimmäinen vieras kylä
oli Takkola, jossa oli aika pitkä
siltä koshessa olevan saaren
kautta. Muistan vielä sen ajan,
jollain siltä kannattiivat hyönteis-
mahtavat arsaakset, mitä oli
kuusi rinnakkain. Mutta sitten
kun keuhkujen ajoi yli,
niin siltä hajoivat huomattavasti
ei kuitenkaan muut kuin ensimmäisen
arshujen väli Tähällä
suolella, sillä se ^{oli} huomattavasti
muuta arshujen väliä pitempi.

Noin
sivat, s
latuista
jalkiin
lyt oli
kallio
sen ala
johon
jaa a
nousten
meast
änne
ylös ja
nanhi

Noin 50 m⁶⁰ sitten sillan ^{puu} tarkut kaato-
sivat, sillä silta tehtiin halvaten kii-
laluista luonnankivistä. Matkaa
jaettiin. Takakolan molemmat myl-
lyt olivat näkyvissä, sijallimman
kallio keskellä koskea ja heti
sen alapuolella syvä Evankaukku,
johon pidemmätkin tubit huu-
jaa vauhtia tullessa upposivat
nousten taas pystyssä ylös ko-
measti ylös. Nämä huomiot tehty-
ämme nousemme myllymäkeä
ylös ja käännyimme Pitkäsensuon
nankivi navetan kohdalta yhästi

varempaan, sivuutamme
pienen ~~jo~~ Putaan kosken, joka
on jotenkin Takholan ja Nietaan
kylän rajalla ns. Isomäki
almaa, Metsän puolella on
Allinkallio, johon liittyy
paljon tarinoita, joista edes-
mennyt opettaja J. Tuyskä on
paljon kirjoittanut ja lähet-
tänyt kirjoituksensa S. K. S. No
Helsinkiin, Isoltamäeltä on laaja
näköala yli Torvojoen aina
Askolan kirkolle, lähinnä on
Takholan ja Nietaan asutus-
alueet.

Mutta
maan,
illaksi
Nyt tu
sataipa
ninkylä
sesta ^{Ment}
kylä tie
rin kyl
1600 lu
laittoin
ei kuit
riitaa
sataa

Mutta meidän (Teljän rakustin ja
sitten) on jatkettava matkaa, sillä
illaksihen on oltava Helsingissä,
Nyt tulla tupsakellimme pienen met-
sataipaleen jälkeen suureen ^{kylään,} Mon-
ninkylään, josta lähtee joshoi-
sista ^{Näntjälästä} tulee maantie. Mannin-
kylä tietäähseen on Askolan suur-
in kylä ja siitä merkittävä, että
L: 1600 luvulla Manninkylän miehet
laittoivat itselleen kirkon, jota
ei kuitenkaan hyväksytty. Mutta
riittää sen johosta riitti toista-
sataa vuotta.

Sitten tulimmekin Askolan ja
Porvoon pitäjän rajalle.
Askolan puolella oli tällöin
vain yksikielinen = suomen-
kielinen, mutta Porvoonpitäjä
puolella kaksikielinen.
Tämä kylä oli nimeltään
Kaarenkylä, joka 1600-luvulle
kuului Askolaan ja jossa
silloin asusti Askolan pappi-
kin, jos asui, sillä pappin
asunto paikkastakin oli oli-
tuiseen riittävä, sillä mm.
Porvoon olisi toisten pappien

mielestä
asuinpaik-
taas eikö
voineet
matkan
olisi v
saapun

B B B

ga mielestä ollut mukavampi
asuinpaikka, mutta siihen
taas eivät seurakuntalaiset
voineet suostua, sillä jithän
matkan johdosta ei pappi
olisi voinut ^{olla} tarvittaessa
saapuvilla.

postisürtteli 7,300 (Dragsby)
Trekilä

Ensimmäinen etappimme
oli Toroo. Comme kuitenkin
koskaan menneet sillan yli kau-
pungin puolelle, vaan syötimme
hevosen veturitallin kohdalla
sihan tässä hammasa meni
n. 40 min. Hevonen sai heiniä,
goita tarkoituksesen oli sähissä
Myös saattoi olla hevoselle kaura-
leipiä tai tavallisia puisleipiä. Oli
pa joskus kaurojakin fuussissa.
Meillä hevosmiehillä oli eväänä
reksäleipiä, voita, useimmin pas-
kaa siolihaa, läskiä. Me istumme

(T
syödessä
tai etsim
ämme

Tullua
sesta e
semme
simonäe
matka
edellee
teksi m
kalsee
välle

(Dregsby)

Pyödessämme joka maassa, ajansuunnalla
tai etsimme istuaksemme ^{sojivalle kivelle} Pyödes -
samme.

Tultuamme lähin asti pohjois-
sesta etelään tuli nyt pääsuunnak-
semme kulkea itälänsuunta. Nä-
simonäen Rinnettä suuntasimme
matkamme loivahkää ylämäkeä
edelleen. Mielenne tietenkin
teki mahdollisuuksien ^{Multraan} luoda
katsellemme tirolle merkittä-
välle hautaumalle, ^{Näsimonäelle} jossa sit-

^{tosin} lönn vielä) ei ollut läheisiä
sukulaisiamme. Mutta olikin
siellä hyvin huomattavia kan-
salaisiamme kansallisrunoilij-
jamme ym. Oikealla puolella
n. 1 km 2 km päässä näkyi selvästi
~~komea~~ Kialan kartano, jonka
ohelle usein mainitaan sotaa-
urhamme Adbergentz tai hänen
taiteilijamme A. Edelfeld.
(Siellä lipsäi myös veljeni Richard
synt. 17.7.1871 k. 11.9.1929)

Vasemman
kava va
tano. Se
kennus
tulle, m
kylläkin
kyi oikea
ja vaser
mielisa
teemme
metsäin
aika ta
en ku
metsäil

han
kan-
li-
ella
västi
ska
ta-
no
|
929)

^{Porvosta mennessä}
Vasemmalla puolella oli huomattava vanha Träksilän aateliskartano. Se ei itse kartanan piirikemmus näkyneet Porvoon vanhalle tuelle, mutta uudelle Porvoon tielle kylläkin. Ennen Sipaan kirkkoo näkyi oikealta Nicksilän rautatieasema ja vasemmalla suuri Nicksilän ^{yhd. kirkko} ^{ihan eri} ^{suunnalla!} mielisairaala. Sitä edelleen tulee eteenne Sängen kalkehoon, 2-3 km metsätaivat, jossa pelkäsimme aika tavalla, sillä lapsista alkaen kuulim gättrija, että tällä metsätaipaleella oli ollut teilaus.

paikka. Kälviä tiesivät her-
toa, että viimeinen teilaus tapok-
tui tässä kertojani muistelijien
mukaan
süna 1890 luvulla, itse tapaus
oli seuraava: Eräänä iltana
koputti ^{Fornesissa} Kälviä mökin ovelle
kulkukauppias, pyytään yösijaa.
Se hänelle myönnettäinkin.
Mutta yöllä mökissä tapahtui
ihmeitä. Sillä Kälviän muori
ja paari yksissä neuvoin
yöllä murhasivat kulkukaup-
piaan ja ottivat hänen ra-
hansa. Mutta tapauksen ali

Sellainen
ja muu-
~~kauppias~~
koin loka-
taintapa-
tuomita
frakturi
ja paas-
manra-
tehtävien
täytäntö-
tehdä m-
kauppi-
kubaa-
tekemä

r- sellainen, että se tuli heti ilmi.
apok- ja muoria ja faaria kyytettiin
eläijien ~~kauppois~~murhasta ja kun sit
aus loin laki oli sellainen, että
tämä^{ään}tapaisista teoista voitiin }
tuomita kuolemaan, niin ta- } 20
jaa. Jahtui tässäkin, että muorille
ja faarille langetettiin kuole-
mansankäistys^{saivat}. Viranomaisien
tehtävään kuuluu nyt jamma tuomio-
längtäntään. Ja tämä tilaisuus
v- tehdä niin huomattavaksi vieläpä
- - kaikkua herättäväksi, ettei
ti kukaan tälle tielle tähtisi
tekemään tällaisia sankutoita

Pornaisten Kirkko,
Pöytäkirja ei ollut
kunnut asiasta mitään
(mm. kilpelin muoreu ja fearin
teilausesta).

Teilauspäihaksi valittiin mahdol-
lisimman synkkä maantienvieressä
oleva paikka, siihen tehtävä pyh-
vään päähän kehikö, jonka
päällä teilaatti ruumis ase.
Tettiin punaiset sukka jalassa
Kranomaiset määräsivät
teilauspäivän, hammersivat
pyövelin ja tarpeelliset muut
toimitukset. Teilaus toimi-
tettiin köötin metsässä Porvoon
Helsingin maantien varrella
kolhoite sentua

En tied
mutta lo
metsäta
näitäpa
tetaan j
välisell
teijä Ni
Lundisin
nen poj
tähdän,
neisissa
del Porn
että H

En tiedä sitä paikkaa ^{oivan} tarkoin,
mutta luulen sen olleen ^{siinä}
metsätaipaleella, joka jää sen met-
sätaipaleen ^{kohdalle} Poroon rata yli-
tetään ja Savijärven kartanon
välisellä metsätaipaleella mit-
teijä Nikkilän aseman kohdalla.
Luulin, että paikan ^{arviointi} määräämi-
nen sopisi kohdalleen senkin
tähdellä, kun ^{marja} (tapaus) pätti Par-
neesissa ja näille paikoille tu-
lee Porneesista sekä Nikkilän
että Hinthaan tie.

Teilauspäivänä alkoi kansaa
 tulla läheltä ja kaukaakin
 enimmäkseen miehiä, mutta
 olipa joukossa naisiaakin.
 Se oli minun hermoille käypä
 tilaisuus, että ihmetelliin,
~~kuin~~ ^{kuin} naisiaakin oli joukossa
 Työvelikin, jonka ammatista
 katsottiin halveksittavaksi,
~~vain~~ ^{sen} valtiovalta kielsi sitä
~~sen~~ ^{sen} ammatin kiellot
 tui pitämästä häpeällisenä ja
 sulkevista ^{pujotista} kunniallisten
 ihmisten seurasta. Mutta
 kiellot eivät ainakaan täysin
 tehonneet. - ^{Kat} tulise haakistuttu
^{pelkoi}

Ayt or
 asettuna
 Lihen
 amaise
 faari,
 juhees
 viime
 mukse
 Eo
 reen Ki
 kehoite
 sitten
 miten
 pääns

Aht^{ole} olivat pyjöödi kirveineen
asettanut jolkkynsä ääreen.
Lukien oli tuota myös asian-
omaiset Kilpelän muori ja
faari, joiden sydämet ^{läsnäolijat} joppii
puheessaan kaetti vielä tällä
viime hetkellä kaantaa katu-
muksen tielle.

Eosin kutsuttu jolkkyä ää-
reen Kilpelän faari. Hänä vielä
kehoitettiin parannukseensa ja
sitten esitettiin vaatimus
miten hänen piti asettaa
jäänensä (kaulansa) jolkkylle

Faari teki sen väitteen vas-
taansanomatta. Nyt pyöveli
nostti jülunsa ja iski uhaan
kardan poikki. Pää verta
valuen putosi pölkyn juureen

Sitten tuli Atuo muorin
asia esille. Hän ei laisim-
kaan esiintynyt niin rau-
hallisesti kuin faari. Hän
ei jaksanut käsittää sitä,
että he olivat ottaneet yh-
deltä hengen. mutta nyt
otettiin tästä kaksi henkeä
Sen tähden hän alituisesti

toisti:
Ei kah-
kun gyy-
ja pää-
eroan
yhä la-
kuullut

Se-
oli Sav-
ni järve-
vasemm-
peltoja
sittein

toisti: "Ei kahta yhden hengestä,
Ei kahta yhden hengestä." ja
kun pyöveli oli tehnyt tehtävänsä
ja pääjuddaant oli työtys
proan ruumiista min kieli
yhä lipisi suussa. Näin olen
kuullut kerrottavan.

Seuraava etappi (syöttöpaikka)
oli Savijärvi. Tässä oli todella pie-
ni järvi, joka näkyi maantielle
vasemmalla. Savijärven kartanon
pellot ja salaajitettun on 60 vuotta
sittein. Siinä oli myös Savijärven

Korjauks
tämäl
kaskes
jalusa-
matkaa

^{aina oli kulkijassaan}
Toppa, jossa ainakin, herran
olimme yötä ^{toivat} lyhteen
olkia, jonka levitimme allemme
ja siinä vietimme yönne. Torpan
väki oli ruotsalaisia. Samalla jat-
toimme matkaa edelleen.

Savijärven torjasta lähdimme
edelleen Helsinkiä kohtaan. Ensimmäinen
näin huomattava nähtävyys
oli Aipoan uusi kirkko.
Tänne kirkko olisi varmaan
arvokkaampi, jos olisivat
sitä jenkannoverran korjail-
leet. ^{Se on} kirkon ^{lehti} 1400 luon lapulla.

Kuljimme
Tastaan
suuren
kievarin
kan, ja
oli kyn
sa kyyt
ryn passi
sanottii
& silla
oli vil

essam
an

umme

Torpan

la jat-

e

Ensimmäin

wyyys

en

ail-

la,

Kuljimme edelleen ruotsalaissentua.
 Tastaamme. Sivuntimme entisen
 suuren
 Kievarinpaikan, jossa Kukkoja-
 kan, jossa viime vuosisadalla
 oli kymmeniä hevasia odottamas-
 sa kyytiä. Tänä laheella oli Myy-
 ryyn postitalo, kuten sitä silloin
 sanottiin (Nyt Myyrans.) ^{Rekolasta itään}
 & sille Helsingin, Turun Pietarin tie. ^{melkein Kunsijärvellä}
 oli vilkkaasti liikennetty

Jankunverran alasta, oin
tulimme Lapuan ja Helsingin pi-
täjän rajalle. Tästä sota-aikana
lähdimme ^{Täältä menen vasemmalle} metsään sota-aikana
sahaamaan ja pinomaan
polttopuita. Minun kanssani oli
sahurina raisteri nti Horstila

nyk. roa Pohjanpelto

Me olimme vain yhtenä päivä-
nä ja saimme kaksi huuti-
ota tehdyksi. ^{Työpaikkuna} ^{nyk. roa} ^{nyk. roa} ^{nyk. roa}
Tahsen talon metsää. III

Nyt ei enää ollut A matkan
päämäärään mitakuin

parisi
Myyrak
mattava
pitka
johan
paikas
tavista
hevos
jahoim
päälle
n.s. Har
nyk. o
Helsing
rakent

parisensymmentä kilometria
Myyrakselta ensimmäinen hu-
omattava paikka oli n.s. Morsiusmäki
pitkä ja mutkallinen mäki, ^{Kuninkaan-}
johon liittyy hyvin paljon ^{mäki}
paikallistarenoita maan mah- ^{Kuivijoen}
tavista, joiden morsiuskärryt ^{kohdalla?}
hevosineen olivat maässä
jahren kampselleet. Maen
päälle päästyämme olimme
n.s. Hakkilan munnella, jota
nyk. osittain karsistaa Hankonummi
Helsingin kaupungin alkua-
rakenteinen katuunmaan

Slakkilan nummen Hel-
singinpuoleisessa osassa
oli Slakkilan Majatalo, jota
pitäi vanha pariokunta ja
majatalosta saatiin ruo-
kaa ja erityisesti kahvia.
Nämä vanhat olivat laajalti
maakunnassa tunnettuja.
Heitä kutsuttiin vieraisille
aina Askolaan asti, jonne
oli matkaa ⁶⁰80 km, joka son-
aikaisilla kulkuneuvoilla
vaati suuria jännityksiä.
Se oli muuten sitä aikaa,

jollain
talossa
vunaj
na vie
täväk
oli Ask
ma j
ka. He
isäntä
vähdy
ja vely
yhdessä
vassa
männit

jollain Askolassa miltei joka
talossa ja mökeissäkin porisi
vünäpömmä. Tämistetty vü-
na vietin Helsingin myy-
täväksi, Hakkilan yömaja
oli Askolaisten hyvin tunte-
ma ja käyttämä majapaik-
ka. Hakkilan ystävällisen
isäntäväen seurueessa
viihdyttiin hyvin. Mikäkin
ja veljeni olimme ainakin ^{on 60 n}
yhdessä ^{Helsingistä tulomatkalla} ^{pitteen} Hakkilan majatu-
vassa. Merkillisyytenä en voi olla
määntsemättä, että majatalkⁿ pihalla

219
1944

vapaana kuljosheli useita
jätkävillaisia tavattoman
isokokoisia ^{hyvin lihavia} lampaita, jotka
elivät ja nähtävästi jalkoiivatkin
matkamiesten reestä ja rat-
teilta suomistaan heinistä.
Ne olivat muuten ^{erittäin} tavatta-
man kesyjä. ||||

Syöttöpaikkoja oli kolme:
^{20 km} Peroon asema, ^{20 km} Savijärven torppa
^{20 km} ja tämä Hakhila. Tästä oli
Helsinkiin 20 km. Tällä alueella
oli suurin lihenne, erittäinkin

Malv
mi
hajo
loin
maan
nyky
to la
ka,
maan
taan
reun
Tämä
vank
kavian

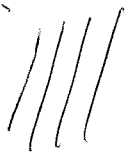
Malmilla alkaen. 600. Sitten Mal-
mi oli hiekkasenttä, sotilasten
harjoituspaikka. Si ollut sil-
loin vielä hautausmaana ja
maantie kulki keskeltä kenttää
nykyisten pääjätien kohdalla
to lävitse. Kun oli sateinen ai-
ksa, kuten usein syksyisin, kului
maantie kummasti keskikohdal-
taan syvemmäksi, niin että tien
reunat jäivät korkeammalle.
Tämä keskellä oli vellovaa ai-
vankuina [↓] murilaastia hevosen
kavian paksuudelta.

Ilta alkoi jo hämärtää ja
nүн olimmekin kauhassa kau-
pingissa. Ylitimme Vantaan joen
suussa olevan kosken, jossa keskeltä
koskea oli ^{aikoinaan} vanhan Helmingin kuu-
luisa saari kuninkaankarta-
noineen. Tällöä "laastite" lop-
putkin sillalle ja alkoi sepelitteä
jota keski majapaikkuun asti.
^{Majapaikkona} ^{oli} ^{eriläisiä}
Tätä sanottiin kinaporiksi ja se
oli aivan lähellä sitä Helmingin
jankin puutalaa Sünä Väasan
kadun ^{Se on vielä 1960 paipalloan.} alkupuressa. Sinne ajet-
tiin suuresta ovesta hevoset

ja k
riisut
ja ga
pitkän
tarpeen
Hyvässä
leijää,
Sünä
majatupa
miehet
ei oikea
niissä
muute
süstej

ja kuormat risälle. Hevonen
riisuttiin ja panttiin heiniä
ja ^{vähän} muutakin ^{apetta} eteen, mikä
pitkän matkan jälkeen oli sangen
tarpeen. Myytävänä onneilla oli
Hyvässä maineessa olevia Askolan
leipiiä, voita ja syksyisin lihaa.

Tänä Helsingin pankin puutalassa oli
majatupa, jossa kuorman ammatitajat
miehet saivat viettää yönsä. Sinne
ei oikein mielellään mennyt, sillä
siinä saattai olla ajojäläisiä ja
muutenkin olivat yleensä epä-
siistejä.

Illalla luterin oven aukiollessa
tuli lähiympäristöstä kysyjä, mitä
myyjävää meillä oli. Jaskus syntyi
kauppojakin,

Aamulla klo 5:stä aloimme varus-
tautua torille. Kaikilla oli pyrki-
mys päästä Keisarinnan kivien ja
Kappeli-ruunton väliselle alueelle,
mutta se alue usein löyhtyi. Silloin
oli mentävä Keisarinnan kivien
taakse, kuten sanottiin, ja ^{sitä} mitä
pidettiin huonompana ja niinhän
se oli, sillä ostajillekin kättä
pidempi matka käpellä, eivät

vütsin
lähem
Jasku
ettei
rakuo
ei aut
lähtea
Tä
oli n
ei läh
utea
silloin
mies
tahto

vuotsineet sinne asti ^{hävessä} tulla, jos
lähempää sairat.

Joskus oli niin huono menekki,
ettei toriaikana saanut tava-
rakuormaansa myydäkään. Silloin
ei auttanut mitään muu kuin
lähteä kaupalle „ovelta ovelle“.

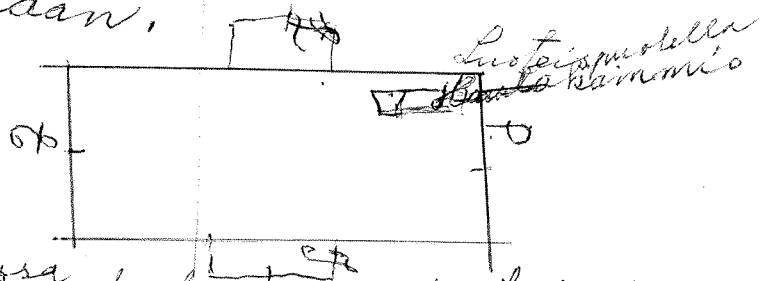
Tällainen kaupanteko oli
oli vaikeata ja ikävää. Useasti
ei tällaiseen tarvinnut turvan-
sita. Erittäin vaikeata se oli
silloin, kun matkassa oli yksi
mies hevosineen. Silloin se
tahtoi käydä aivan ylivoimai-
seksi.

Mielenkiintoisin muistomerkki van-
han Helsingin ajoilla on hiesonki-
läisen Hollannista peräisin ole-
van kauppiaan Kans van Sandenin
hauta, jossa lepiä myös end sine
erven = siis hänen perheensä. Tätä
hautaa, joka on ollut kirkon
lattian alla, hoitaa ^{nykyään} Helsingin
kaupunki. Vuosilukun 1590 osot-
taa miltä ajalta hauta on.
V. 1930 luovalla muinaismuisto-
yhdistyksen puolesta tutkittiin
koko kirkon alusta. Kun
olin silloin kansakouppuntar -

kan
miele
toimi
näin
puita
hoja
ollut

Luoppe
Koulu
ratte
Luuttar
tai - p

kan opettajana, ^{ov} kuin suurella
 mielenkannolla meinⁱⁿ katsomaan
 toimitusta ja mitä siellä
 näinään? Kun oli surmattu^{mut}
 puitakerras luota pois. Oli luran-
 hoja vierivieressä. Tyhjiä ei
 ollut yhtään.

Luoteisessa ^{huoneessa} huoneessa oli tiilitä mur-
 rattu kammi, josⁱⁿ myös oli luranhoja
 Luultavas tämä jonkun arvoheikellän
 tai-perheen hautakammi.